

Lausunto

22.09.2020

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Lemin kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kunnanjohtaja Johanna Mäkelä, johanna.makela@lemi.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Lemin kunnanhallitus 21.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Lakimuutos antaa rakenteellisena ratkaisuna mahdollisuuden väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseen. Mutta näiden tavoitteiden turvaaminen on sidoksissa rahoituksen riittävyyteen kuntien järjestämisvastuulle jäävien palvelujen osalta. Näin ollen tavoitteiden saavuttamisen edellytyksenä on, että kustannuksia kasvattavien

lakimuutosten toimeenpanossa taataan kaikille kunnille riittävät resurssit muutosten toimeenpanoon.

Paikalliset erityisolot, välimatkat, kulkuyhteydet ja kuntalaisten palvelutarve hyvin erilaisissa kunnissa tuovat haasteita palvelutuotannossa. Maakuntien ja kuntien erilaisuus tulee ottaa riittävästi huomioon. Erityisesti maaseutukuntien näkökulmasta saavutettavuus on turvattava pitkät etäisyydet ja julkisten kulkuyhteyksien rajallisuus huomioiden.

Etelä-Karjalassa sote-lain mukainen rakenneuudistus on tehty vapaaehtoisena kuntayhtymänä. Eksotessa on toteutettu toiminnallisesti laaja sote-palveluintegraatio, mitä uudistuksella tavoitellaan. Uudistus ei tuo toiminnallisesti uutta Etelä-Karjalaan.

Etelä-Karjalan osalta oleellista on rahoituksen turvaaminen ja riittävyys. Rahoitus määrittelee, minkälaista palveluverkkoa maakunnan alueella voidaan ylläpitää.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Kyllä pääosin, rahoituksen riittävyys on ydinkysymys.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Esityksen mukaan sote-maakunnan ylin päättävä elin olisi vaaleilla valittu maakuntavaltuusto. Päätöksenteko ja säädökset vastaavat kuntalain vastaavia. Demokratian voidaan katsoa tältä osin toteutuvan esityksessä riittävällä tavalla.

Uudistukseen liittyy kuitenkin tiukka valtion ohjaus. Tältä osin herää kysymys demokratian todellisesta toteutumisesta.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin [Lainsäädännössä tulee huomioida eri maakuntien erilainen tilanne sekä se, että uudistus mahdollistaa useiden vuosien maakuntamallia toteutettujen hyvien käytäntöjen jatkuminen. Etelä-Karjalassa on toimittu koko maakunnan kattavassa soteyhtymässä ja lainsäädännöllä ei tule romuttaa hyväksi havaittuja toimintamalleja mm. kuntien ja sote-maakunnan välillä tehtävässä yhteistyössä.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei pääosin [Valtion ohjaus on ehdotuksessa varsin vahva ja sote-maakunnan itsehallinnollinen rooli jää kyseenalaiseksi. Vähäriskinen liiketoiminta voidaan käsittää eri tavoin.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Sote-maakunnan suorat osallistumisoikeudet on pääsääntöisesti esityksessä turvattu. Pienten kuntien kannalta vaaleilla valittavan sote-maakuntavaltuuston päätösvalta hallinnon ja talouden ohjauksessa on vahvasti ministeriöohjattu.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Sote-maakunnille tulee antaa riittävä vapaus toimintojensa järjestämiseksi omalla alueellaan sekä yhteistoiminnassa.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Sote-maakunnat ovat vahvasti ministeriöiden ohjauksessa. Itsehallinnollinen asema on varsin rajallinen (mm.säännökset lainanottovaltuuksista ja investoinneista). Mikäli sote-maakunnan rahoitus ei ole riittävä, otetaanko lisärahoitusta kuntien valtionosuuksista? Kuntien taloudellinen kantokyky ei saa olla vaarassa maakuntien kustannuksella.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei [Sote-maakuntien lainanottovaltuuksia tulee vahvistaa.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

LUKU 13 INVESTOINTIOHJAUS JA TILAOSAAMISKESKUS: Osaamiskeskus tukisi sote-maakuntia mm. tilasuunnittelussa ja siten myös investointiohjauksessa. Osaamiskeskuksen kustannukset riippuvat maakuntien sille antamista tehtävistä ja sote-maakunnat maksaisivat keskukselle palvelumaksuja. Mikäli pyrkimyksenä on keskitetyllä mallilla aikaansaada kustannusvaikuttavuutta, miten alueiden erilaiset tarpeet ja siten myös palvelumaksujen suuruus vaikuttavat osaamiskeskuksen toiminnan ohjaukseen ja johtamiseen. Hyötynä nähdään luonnollisesti mm. tilatietojen jakaminen sote-maakuntien kesken ja potentiaalinen suunnitellun tuki.

Sote-maakuntien ratkaistavaksi tulisi myöhemmin mahdollisesti käyttämättömäksi jäävät toimitilat ja jo nykyisin oleva tilanne, jossa tyhjiä tilojen ylläpitokustannukset rasittavat taloutta. Esityksen mukaan sote-maakuntien vastuulle siirtyisi myös huomattava määrä sopimuksiin liittyviä vastuita ja velvotteita sekä kunnista että sote-maakuntiin siirrettävistä kuntayhtymistä.

Investointien ohjaaminen olisi ehdotuksen mukaan valtiolla, joka ottaisi huomioon investoinneista päättäessään mm. sote-maakunnan taloussuunnitelun, lainamaksukyvyyn sekä strategiaan ja palveluverkkoon liittyvät päätöksenteon perusteet. Huomioidaanko valtion investointien ohjauksessa vierekkäisten sote-maakuntien toiminta, taloudellinen kantokyky tai palvelutarpeiden kehitys. Hyötynä on julkisen talouden ohjaus ja rahoituksen riittävyyden tavoite.

Yleiskatteisella rahoituksella sote-maakunta kattaisi ylläpitoinvestoinnit. Valtio myöntäisi sote-maakunnalle pitkäaikaista lainaa vain uus- ja korvausinvestointeihin. Lainanottovaltuuden suuruus määräytyisi enimmäismäärän ja tilikauden alun ennakoitun lainamäärän erotuksena. Lainanottovaltuuden määrä olisi siten riippuvainen kunkin sote-maakunnan taloudellista tilanteesta ja lainakanta sekä jo päätettyjen investointien määrä vaikuttavat lainanottovaluuden suuruuteen.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Päällekkäistä tai rinnakkaista toimintaa tulee olemaan ohjauksellisesti ja demokratian toteuttamisessa kunnilla ja sote-maakunnilla. Miten varmistetaan, että sote-maakuntien ohjaus kohdentuu ennen kaikkea sote-maakunnan yhteisten tavoitteiden edistämiseen?

Sote-maakunnat rahoittaisivat valtion yleiskatteisella rahoituksella korvausinvestoinnit toimitiloihin, laitteistoon, koneisiin ja muuhun irtaimistoon. Sote-maakunnan rahoitustarvetta ei saisi kattaa sote-maakunnan taloussuunnitelmassa pitkäaikaisella lainalla valtion rahoitusvastuusta johtuen.

Talousarvio ja -suunnitelma kulkevat käsi kädessä sote-maakuntastrategian ja palvelustrategian kanssa. Ehdotettu talouden ohjaus edellyttää onnistuakseen yhteistä raportointia ja kansallisesti sovittuja malleja (tunnuslukuja) talouden seurantaan. Strategisesti on tähdittävä koko sote-maakunnan toiminnan ja palvelujen varmistamiseen ja tähän liittyy myös kumppanuuksien kehittäminen ja hankintojen kehittäminen.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

Sote-maakunnille tulisi kirjata näkyviin selkeämmin myös sen tehtävä tukea kuntia hyte-tehtävässä. Sote-maakuntien roolia koskevaan pykälään 7 § olisi hyvä lisätä, että sote-maakunta tuottaa kunnille alueellisesti tietoa väestön terveydentilasta ja palvelujen käytöstä (myös kuntakohtaisesti ja asuinalueittain) ja tukee kuntia hyte-työssä. Etelä-Karjalassa on tästä hyvä ja toimiva kokemus.

Kunnille ja sote-maakunnille tulisi luoda vahva kannustinjärjestelmä (taloudellinen) yhteisen työn tekemiseen, muuten on vaarana että syntyy sisällöllisiä katvealueita, joiden vastuu ei ole selvä esim. ennaltaehkäisevä päihdetyö tai syrjäytymisen ehkäisy. Kannustinjärjestelmän tulisi kattaa myös alueen järjestötoimijat.

8 § Sosiaali- ja terveyden huollon järjestämisvastuu

Lainsäädännön tulee turvata jo olemassa olevat hyvin toimivat monituottajamallit myös tulevaisuudessa, myös päivystyksen turvaaminen.

§12: Ostopalvelujen hankkimisen ja vuokratyövoiman sääntelyn käytännön toteuttamisessa tulee huomioida se, ettei tämä ole nykyvälinein/-järjestelmin helppoa. Tiedolla johtamisen kehittämistä tarvitaan myös tässä.

§16: Tuottaja on vastuussa alihankkijoistaan, tätä on hyvin korostettu esityksessä. Esityksestä ei kuitenkaan tarkemmin käy ilmi, miten tuottaja raportoi alihankkijoidensa toiminnasta järjestäjälle? Mitä seuraamuksia alihankkijan ei-laadukkaasta-toiminnasta on ja kenelle? Miten sitä valvotaan ja miten se sanktioidaan? Sote-maakunnalla tulisi olla myös yhteisesti sovittuja ja määriteltyjä eri tason seuraamuksia, jolloin mahdollisissa toiminnan ongelmassa seuraamukset olisivat kaikkialla samat. Käytännössä järjestäjän olisi pystyttävä seuraamaan myös sitä, miten tuottaja valvoo alihankkijaansa (vaikka tuottajalla ja alihankkijalla on erillinen sopimus palvelun toteuttamiseksi).

§33–36: Yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen sisältö on laaja. Miten siinä määriteltyjen tavoitteiden seuranta saadaan liitettyä esimerkiksi THL:n tekemään sote-maakuntien arviointiin? Tulisiko THL:n rooli selkeyttää myös tässä suhteessa? Pykälissä on luetteloitu monia asioita, on sisältörunkona nykyisenlainen. Miten sosiaalihuollon kehittäminen ja esim. sosiaalityön koulutukset määritellään sopimukseen (vs. sosiaalialan osaamiskeskusten rooli)?

§49: Alueelliset ja yhteiset tilannekuvat ovat erityisen tarpeen valmiuden, turvallisuuden ja varautumisen näkökulmista – esitetty valmiuskeskus kokoisi ja analysoisi tietoa sekä yhdistäisi havaintoja varhaisen häiriöiden havaitsemisen tueksi. Lisäksi on kehitetty toimintamallia viranomaisten yhteisen johto- /tilannekeskuksen perustamiseksi suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (tilanne- / yleisjohtotaso). Kokonaisturvallisuus syntyy eri viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyönä. Esityksen mukaan tuleva valmiuskeskus ei vaikuttaisi yleiseen sote-maakunnan varautumisvelvollisuuteen, mutta miten huomioidaan maakunnalliset erityispiirteet? Valmiuskeskuksella tulee esityksen mukaan toimittaa laajasti erilaisia tietoja mm. asiakas- ja potilaspaikoista, tiloista, käyttöprofiileista ja henkilöstöstä.

Esityksessä mainittu valtionkorvaus poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitoon on kannatettava.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on yhdenvertaisten ja laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen, sekä pelastustoimen palveluiden saatavuuden, yhdenmukaisuuden ja vaikuttavuuden parantaminen. Vaikka esitetty rakenne luo mahdollisuuksia, on lakiluonnoksissa monia tavoitteiden saavuttamisen kannalta epätarkoituksenmukaisia esityksiä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen hankkimista yksityiseltä palveluntuottajalta rajoittavat säädökset, epätarkasti määritelty riittävän oman tuotannon velvoite sekä useissa kohdin tarpeettoman tiukka niin sosiaali- ja terveyspalveluita kuin pelastustoimeakin koskeva valtion ohjaus rajoittavat sote-maakuntien itsehallintoa ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia ja voivat johtaa tehottomiin ja epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin. Myös sote-maakuntien investointien ohjausjärjestelmä on epätarkoituksenmukaisen raskas ja se uhkaa hidastaa tai jopa estää palvelutoiminnan kehittämisen kannalta välttämättömien investointien toteuttamista.

Lakiehdotuksissa kuntien ja sote-maakunnan välisiin yhteistyömuotoihin tai –rakenteisiin viitataan, mutta viittaukset jäävät suhteellisen epämääräisiksi. Sivistys- ja sote-palveluiden yhteisiä käyttäjiä ovat erityisesti lapset, nuoret ja perheet. Näiden matalan kynnyksen palveluiden integraatiosta ja sujuvuudesta eli palvelujen yhteensovittaminen yli sote-maakunnan ja kunnan yhdyspinnan tulee huolehtia jatkossakin. Yhteisillä asiakaspinoilla toimivat sivistys- ja sote-palvelut tarvitsevat tuekseen selkeät yhteistyörakenteet ja tiedonkulun kunnan ja sote-maakunnan välille. Näiltä osin oppilas- ja opiskeluhuoltolainsäädäntöä tulee vahvistaa. Etelä-Karjalassa on tästä yhteistyöstä jo 10 vuoden kokemus.

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus on tarpeellinen tavoite koko uudistukselle, joskin sote-maakuntien erilaisuus voi vaikuttaa sen toteutumiseen eri tavoin. Yksityisiä palveluntuottajia koskevat vaatimukset ovat perusteltuja (mm. palvelun/asiakastyön laatu ja taloudellisen toimintakyvyn vaatimus), kaikilla tuottajilla niin julkisella kuin yksityisellä tulisi olla tasalaatuiset vaatimukset palvelun toteuttamiseen. Viime kädessä vastuu palveluista on kuitenkin aina julkisella. Huomioitavaa on, että vaatimusten määrittelyn yhteydessä on myös tarpeen mahdollistaa sote-maakunnalle tuottajien kanssa sovittava joustava palvelujen toteutus.

Ostopalvelusääntelyssä tulisi huomioida mahdolliset muutokset esimerkiksi palvelusetelilainsäädäntöön ja innovatiivisten hankintojen kehittämiseen (vrt. esim. Kansallinen hankintastrategia/tavoite- ja toimenpideluonnos).

Järjestämislaki antaa riittävän rakenteen tavoitella uudistuksen mukaisia tavoitteita mm. palvelujen yhdenvertaisuutta. Viime kädessä kuitenkin rahoituksen riittävyys ratkaisee tavoitteiden toteutumisen.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Lemin kunta jakaa tässä kohtaa samoja näkemyksiä kuin Etelä-Karjalan pelastuslaitos on lausunnossaan tuonut esille: Kohtaan 2 lisättävä muut viranomaiset.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Lemin kunta jakaa tässä kohtaa samoja näkemyksiä kuin Etelä-Karjalan pelastuslaitos on lausunnossaan tuonut esille:

Kaluston hankinnan, sijoituksen, logistiikan ja käytön osalta huomioitava muiden viranomaisten ja apua antavien järjestöjen (mm. SPR) kalusto ja sen sijoitus.

Suomen ja Venäjän välisen lähiyhteistyön osalta kalustollinen valmius tulee sijoittaa mm. Kaakkois-Suomeen (Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson yhteiskäyttöön).

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Lemin kunta jakaa tässä kohtaa samoja näkemyksiä kuin Etelä-Karjalan pelastuslaitos on lausunnossaan tuonut esille:

Valtakunnallinen keskitys yhteen (hälyttäminen, varustaminen jne.) paikkaan.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Lemin kunta jakaa tässä kohtaa samoja näkemyksiä kuin Etelä-Karjalan pelastuslaitos on lausunnossaan tuonut esille:

5§ Tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman sote-maakunnan järjestettäväksi:

- Saimaan öljyvahinkojen torjunnan keskittäminen (esim. Etelä-Savon maakunta)
- Suomen ja Venäjän välisen lähialueyhteistyön keskittäminen Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson pelastuslaitoksille

§: 13-14 Sisäministeriön ja aluehallintovirastojen välinen toimivalta ja työnjakoa pelastustoimen ohjauksessa ja valvonnassa tulee selkeyttää. Tämän perusteella tulee tarkoituksenmukaisempaan vaihtoehtona arvioida siirtymistä pelastustoimen valtakunnallisen johtamisen, ohjaamisen, yhteensovittamisen ja kehittämisen osalta kaksiportaiseen johtamisjärjestelmään. Kaksiportainen johtamisjärjestelmä selkeyttäisi ja tehostaisi pelastustoimen valtakunnallista johtamista asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Etelä-Karjalan sijainti rajamaakuntana tulee huomioida ja resursoida.

Tiivis yhteistyö on tarpeen soten ja pelastustoimen välillä.

Laskennalliseen, yleiskatteelliseen sote-maakunnan rahoitukseen ei ole erikseen korvamerkitty pelastustoimen rahoitusta, vaikka laskelmia muutoksista on jo nyt lakiesityksen vaikutusten arvioinneissa tehty.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan [Vaihtoehtoilla ei ole vaikutusta Lemmin kunnan toimintaan. Kyseessä on eri yhteistyöalue.]

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaantulolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin [Sote-maakunnan velvoitteesta vuokrata kunnan tarkoitukselliset toimitilat myös siirtymäkauden jälkeen olisi syytä säätää laissa. Näin vältyttäisiin myös toimitilojen yhtiöittämisvelvoitteelta.]

39. Voimaantulolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä pääosin [Uudistuksen voimaantuloon liittyvien omaisuusjärjestelyiden yleisperiaate voidaan katsoa pääosin perustelluksi, mutta niiden hyväksyttävyyden riippuu kuitenkin siitä, miten omaisuuden siirrot kompensoidaan kunnille. Ehdotettu kunnille maksettavan kompensaa­tion laukaiseva taloudellisten menetysten raja-arvo (0,7 prosenttiyksikköä laskennallisesta kunnallisveron korotustarpeesta) on liian korkea. Korvaus tulisi myöntää, jos kunnan taloudellinen menetys on vähintään kolme miljoonaa euroa tai se vastaa vähintään 0,25 prosenttiyksikön laskennallista korotustarvetta kunnan tuloveroprosenttiin. Kompensaatiota laskettaessa tulisi myös ottaa huomioon lakiluonnoksista poiketen kaikki omaisuuslajit. Korvauksen tulee siten kattaa myös kuntien osuudet maakunnille siirtyvien kuntayhtymien peruspääomista sekä maakunnille kunnilta siirtyvän irtaimiston. Tätä on edellyttänyt myös eduskunnan perustuslakivaliokunta (PeVL 65/2018 vp). Kuntien näkökulmasta keskeinen kysymys uudistuksen voimaantullessa on kuntien omistukseen

jäävien toimitilojen käyttö siirtymäkauden vuokrajärjestelyn (3+1 vuotta) jälkeen ja vuokrataso siirtymäkaudella. Keskeinen ongelma kuntien näkökulmasta on se, että ne joutuvat olemaan pitkään epätietoisia siitä, tulevatko sote-maakunnat hyödyntämään tiloja siirtymäkauden jälkeen. Epätietoisuus kuntien omistamien toimitilojen tulevasta käytöstä uhkaa kuntien investointimahdollisuuksien yleisen heikkenemisen ohella estää toimitilojen ylläpidon kannalta välttämättömätkin investoinnit. Lemminkäinen kunta ehdottaa esitystä muutettavaksi siten, että sote-maakunnan tulee viimeistään 12 kuukautta ennen vuokrasopimuksen päättymistä ilmoittaa kunnalle toimitiloista, joiden käytöstä maakunta haluaa käynnistää kunnan kanssa neuvottelut vuokrajärjestelyitä koskevan siirtymäkauden jälkeen. Sote-maakunnan laiminlyödessä tämän ilmoitusvelvollisuutensa kunnalla olisi oikeus pidentää vuokrasopimusta yhdellä vuodella. Lisäksi sote-maakuntien investointeja koskevaa rahoitus- ja ohjausjärjestelmää tulisi kehittää siten, että sote-maakunnille muodostuisi mahdollisuus hankkia kunnilta omistukseensa palvelutoiminnassa tarvittavia toimitiloja. Ehdotettu kompensatiosääntely kohdentuu ennen kaikkea pieniin ja taloudellisesti tiukoilla olevien kuntien hyväksi. Kunnilla ja sote-maakunnalla on toki neuvottelumahdollisuus tiettyihin omaisuusjärjestelyihin.]

40. Voimaantulolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä pääosin

42. Turvaako Kärkylän toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä pääosin

44. Voimaantulolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

§17: Miten huomioidaan jo nyt sote-kuntayhtymänä toimineiden tekemät harmonisoinnit? Esimerkiksi alijäämät ovat osittain seurausta palkkaharmonisoinnista. Mikäli joidenkin tulevien sote-maakuntien rahoituksessa otetaan huomioon mahdolliset palkkaharmonisoinnit, ne tulisi huomioida myös niiden sote-kuntayhtymien osalta, jotka ovat ne jo tehneet.

19 §: Täsmennetään pykälässä, että myös sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämiseksi perustettujen yhteistoiminta-alueiden varat, velat ja sitoumukset siirtyvät sote-maakuntiin.

22 §: Lisätään kunnan oikeus saada korvaus omaisuuden siirrosta. Korvauksen määrä vastaa siirtohetkellä kunnan kirjanpidossa olevaa tasearvoa. Perustuslakivaliokunta otti kantaa asiaan jo edellisen uudistuksen valmistelussa.

23 §: Lisätään 2 momentti, jossa säädetään kunnan oikeudesta saada täysi korvaus lomapalkkavelasta, jonka se on maksanut yhteistoiminta-alueelle muodostaessaan vapaaehtoisen kuntaa suuremman sosiaali- ja terveystalvelujen yhteistoiminta-alueen. Vastaavassa tilanteessa syntynyt lomapalkkavelka, jonka kunta yhä on velkaa yhteistoiminta-alueelle, kirjataan peruspääomaa vastaan. Lisäys on välttämätön, jotta nämä kunnat eivät joudu eriarvoiseen asemaan niiden kuntien kanssa, joiden henkilöstö vasta sote-maakunnan aloittaessa siirtyy pois kunnan palveluksesta.

49 §: lisätään 2 momentti, jonka mukaan kunnan tai kuntayhtymän siirtäessä omistamansa sote- ja pela-rakennuksen tai -kiinteistön kuntakonserniin kuuluvan yhteisön omistukseen viimeistään 31.12.2026, konserniin kuuluvan yhteisön ei ole suoritettava varainsiirtoveroa saannostaan. Koska kunnat joutuvat lainsäädännön perusteella yhtiöittämään sote-rakennusten vuokraustoiminnan, on tämä voitava tehdä ilman veroseuraamuksia.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Aikataulu on tiukka, mutta periaatteessa mahdollinen, jos myös rahoituksesta (määräytyminen, verotus jne.) päästään siihen mennessä sopivaan etenemisehdotukseen.

Uudistukselle asetettu aikataulutavoite (1.1.2023) sisältää useita merkittäviä riskejä erityisesti hajanaisesta lähtötilanteesta lähtevien sote-maakuntien osalta. Uudistuksen voimaanpanon kokonaisuikataulu tulisi arvioida uudelleen siten, että se uskottavasti turvaisi muutosten hallitun suunnittelun ja toteuttamisen palvelutuotannon jatkuvuutta vaarantamatta maan eri osissa.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun

palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Perustuu takautuviin tietoihin, ei ota huomioon tulevaa tilannetta esim. väestön siirtymät, ikärakenteen muutos.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin [Perusteluna raja ja vesistöjen rikkoma alue (Saimaa)]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei pääosin

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

35§: Toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella tasaamisen kohdalla tulisi huolehtia siitä, ettei sote-maakunnan rahoitus pienentyisi vuodesta 2029 lähtien. Tässä yhteydessä on tarpeen myös saada ratkaisu sote-maakuntien verotusoikeuteen, jolla on vaikutusta siirtymätasauksen euromääriin. Jos rahoitus ei riitä tai muutoin palvelujen järjestämisestä ei selviä, sote-maakunta joutuu arviointimenettelyyn.

36§: Palvelutarpeen huomiointi 80 %:sti kannustaa sote-maakuntia kehittämään toimintaansa. Tällöin myös kustannuskehityksen hillintä on mahdollista valtiollisella tasolla. Aiheuttaako tämä joillakin alueilla lisärahoitustarpeen? Ja millä tavoin siinä huomioidaan ennustamattomuus, joka liittyy aina palvelutarpeiden muutoksiin?

Esityksen mukaan palvelutarpeen arvioidusta vuosittaisesta kasvusta säädetään vähintään neljän vuoden välein: milloin säättäminen voi tapahtua harvemmin kuin vähintään neljän vuoden välein? Miten huomioidaan ne alueet, joissa palvelutarpeen kehitykseen on jo toteutettu erilaisia vaikuttavia ratkaisua? Prosentuaalinen kasvu kohti enimmäismäärää eli 80 %:a on kaikille sote-maakunnille sama, eikä jo palveluja kehittäneille integroiduille alueille synny tästä muuta kannustetta.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Uudistuksen rahoitusratkaisu ja tätä koskevat valinnat johtavat tilanteeseen, jossa käytännössä kaikki uudistuksesta aiheutuvat talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntiin ja kuntatalous yksin toimii näiden muutosvaikutusten tasaajana. Uudistus muuttaa kaikkien kuntien verotuloja ja valtionosuutta ja voi aiheuttaa suuria muutoksia kunnan verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen. Vaikka uudistuksen lähtökohtana ja tavoitteena on, että kuntien talouteen kohdistuvat muutokset nykytilaan verrattuna ovat mahdollisimman pienet, on muutoksilla merkittäviä vaikutuksia kuntien talouden tasapainoon ja rahoitusasemaan. Tätä ei voida vallitsevassa kuntatalouden tilanteessa ja koronaepidemian vaikutukset huomioiden pitää hyväksyttävänä. Uudistuksella ei saa olla vaikutusta kunnan talouden tasapainoon. Tämän varmistamiseksi enimmäismuutosten rajauksen tulisi olla +/- 0 €/as. (+/- 100€/as. sijaan).

Heikentynyt kuntatalous ja koronavirusepidemia vaikuttavat uudistuksen laskelmiin. Koska koronaepidemia vaikuttaa kaupunkien ja kuntien tuloihin ja menoihin vuosina 2020 - 2022, uudistuksen pysyväksi osaksi kuntien valtionosuuteen jääviä siirto- ja tasausmekanismeja ei voi perustaa näiden vuosien tietoihin. Tämän ratkaisemiseksi on välttämätöntä, että uudistuksen aikataulua tai lakiluonnoksessa esitettyjä laskentavuosia muutetaan. Toinen vaihtoehto on, että siirto- ja tasausmekanismien laskennassa käytettävistä tiedoista erotetaan luotettavasti koronaepidemian vaikutus sekä tuloihin että menoihin.

Uudistuksen toimeenpanosta aiheutuu myös merkittäviä muutuskustannuksia sote-maakunnille ja kunnille. Muutuskustannuksista ei ole esitetty riittävän luotettavaa arviota, minkä vuoksi arviota tulisi tarkentaa yhdessä kuntatoimijoiden kanssa. Tässä tulisi kiinnittää erityistä huomiota kunnille aiheutuviin suoriin ja välillisiin kustannuksiin ja varata niihin täysimääräinen valtion rahoitus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (15 §) on kannatettava lisä sote-maakuntien rahoitukseen. Kunnille on määritelty oma hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 15 §). Kunnilla ja sote-maakunnilla tulisi myös olla kannustin aitoon yhteistyöhön ja tästä voitaisiin myös palkita.

Oppilashuollon siirtyminen sote-maakuntaan on erittäin hyvä. Etelä-Karjalassa tästä on jo 10 vuoden kokemus.. Ammatillinen osaaminen, lapsiperheiden ja nuorten palvelujen integrointi on onnistunut mallin kautta.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Valtionosuuslain 28 §:poistetaan pykälä. Poistettava myös toimeentulotukilain 5 b §.Kuntien rahoitusosuus perustoimeentulotuesta tulee sote-uudistuksen yhteydessä poistaa kokonaan. Rahoitus siirretään joko suoraan valtion varoista Kelalle maksettavaksi tai sote-maakuntien rahoitukseen sisällytetään kuntien nykyinen vastuuperustoimeentulotuen rahoituksesta. Perustoimeentulotuki on sosiaalihuoltoa, jonka rahoitus ei sosiaalipalvelujen järjestämisvastuun siirron jälkeen enää kuulu kunnille.

Valtionosuuslain 29 § 3 momentti: Lisätään momenttiin, että kunnan siirtyviä kustannuksia laskettaessa huomioon ei oteta sosiaali-ja terveystalouden järjestämiseksi perustetun yhteistoiminta-alueen jo toteutetun palkkaharmonisoinnin aiheuttamaa kustannuksen lisäystä. Lisäys on välttämätön, jotta yhteistoiminta-alueen perustaneet kunnat eivät joudu eriarvoiseen asemaan niiden kuntien kanssa, joiden henkilöstö vasta sote-maakunnan aloittaessa siirtyy pois kunnan palveluksesta.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien jäsenkuntien olisi katettava kuntayhtymän taseeseen mahdollisesti kertynyt alijäämä ennen kuntayhtymän siirtämistä sote-maakuntaan. Kuntalain mukaan jäsenkunnat vastaavat kuntayhtymän rahoituksesta ja alijäämistä eli velvoite alijäämän kattamiseen on riippumaton ehdotetusta uudistuksesta. Tällä on vaikutusta uudistuksen aikatauluun ja ehdotettuun sote-maakunnan rahoitukseen?

Kuntien rahoitusasema on turvattava uudistuksessa. Kunnat ovat investoineet viime vuosina mm. sote-infraan ja velkaantuneet. Pelkona on, että tämä infra jää tyhjilleen ja kuntien kontolle. Varsinkin pienille kunnille tämä on todellinen uhka.

Lakiluonnoksessa hyväksytty +/-100 €/as enimmäismuutos on liian suuri muutos ottaen huomioon kuntien tämän hetken taloudellisen tilanteen ja erityisesti koronaepidemian vaikutukset.

Sote-uudistus ei saa muuttaa kunnan talouden tasapainoa puoleen tai toiseen. Enimmäismuutosten tasauksen tulee olla +/- 0 €/asukas.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Kerola-Rauhasen malli perustaa maakunnan tulovero maakunnan asukkaiden kunnallisverotuksen verotettaviin tuloihin on lähes ainoa tapa tehdä sote-uudistuksen tuloveroon perustuva rahoituksen siirto kunnilta absoluuttisen veroneutraaliksi. Toinen tapa olisi kerätä erillistä soterahoitusveroa yle-veron tapaan korvamerkittynä, mutta perustaen kunnallisverotuksessa verotettavaan tuloon; tämä monimutkaistaisi verojärjestelmää tarpeettomasti.

Laki tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään uusi 130 a §, jossa säädetään (kuten tuloverolain 130 §:ssä kuntien osalta) maakuntaverosta: 130 a § Maakuntaveron laskentaperuste

Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän on suoritettava kunnallisverotuksen verotettavasta tulostaan tuloveroa maakunnalle maakuntalain mukaan vahvistetun tuloveroprosentin mukaan.

Jos verovelvollisen tulo jää alle 10 euron, maakuntaveroa ei määrätä.

Jos lähdetään siitä, että sote-luonnoksen mukaisesti kuntien tuloveroprosentteja alennetaan 12,63 veroprosenttiyksikköä niin vuonna 2023 maakuntaveroksi määrätään koko maassa saman veroprosentin mukainen vero.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Kokonaisverotuksen kiristäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Sote-maakuntiin siirryttäessä ehdotettu rahoitusratkaisu edellyttää muutoksia verolainsäädäntöön.

Ongelmia tuottaa vähennysjärjestelmien harmonisointi, mistä johtuen kunnat menettävät verotuloja.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä pääosin

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä vastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Uudenmaan erillislaissa on esityksen mukaan pyritty vastaavanlaisiin säädöksiin ja huomioihin kuin muiden sote-maakuntien kohdalla. Uudenmaan erillisratkaisulla ja HUS-järjestämissopimuksella ei tulisi olla vaikutusta koko yhteistoiminta-alueen toimintaan ja yhteistoiminta-alueen sopimuksen sisältöön (suhteessa muihin alueen sote-maakuntiin eli Päijät-Hämeeseen, Kymenlaaksoon ja Etelä-Karjalaan)?

HUS-maakuntayhtymällä on merkittävä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä alueen muiden sote-maakuntien tukena.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Yleishallintolakien muutosten tulee tukea uudistusta, kuten asiakkaiden palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, ennakointia ja ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttamista, kustannusvaikuttavien mallien käyttöönottoa.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta on välttämätöntä, että sote-maakuntien valtionohjausta rajataan tarkemmin vain valtakunnallisten tavoitteiden ja sote-maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta välttämättömiin kohteisiin. Lisäksi tarpeettomista yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden hyödyntämistä koskevista rajoitteista tulee luopua.

Sote-maakunnan muuttamiseen liittyvä selvittely tulee toteuttaa huolella ja arvioida tilanteen eteneminen niin asukkaan, alueen kuin talouden näkökulmasta, kuten esityksessä on kuvattu.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Arvio kuntien taloudellisesta tilanteesta uudistuksen jälkeen: "Uudistuksen voimaantulovuonna kuntien tasapainotilanne pysyisi järjestelmämuutoksen tasauksella vuoden 2022 arvioidulla tasolla kunnittain. Laskelmat päivitetäisiin sen jälkeen, kun lopulliset tiedot kuntien taloudesta vuodelta 2022 olisivat käytettävissä vuonna 2023. Voimaantulovuoden jälkeen tasapainotilanteen muutosta rajoitettaisiin neljän vuoden ajan siten, että kunnittainen muutos saisi olla viidentenä vuonna enintään +/- 100 euroa asukasta kohti. On kuitenkin huomioitava, että kunnan todelliseen tasapainon muodostumiseen vaikuttaisivat valtionosuuksien ja niiden tasuserien lisäksi muun muassa verotulojen kehitys ja kuntien omat toimenpiteet." [...] Uudistuksen toteuttaminen takaamalla kunnalle laskennallisesti sama tasapaino kuin ennen uudistusta ja rajaamalla kokonaisuutos +/- 100 euroon asukasta korostaisi kunnan uudistusta edeltävän taloustilanteen merkitystä. Uudistuksella ei siten lähtökohtaisesti parannettaisi tai heikennettäisi kunnan rahoitusasemaa. Sote-maakunnille siirtyvien ja kunnille jäävien kustannusten ja tulojen suhde

saattaisi jossain määrin muuttaa kunnan lähivuosien talouden liikkumavaraa nykyisestä. On selvää, että esimerkiksi korkean veroasteen ja velkaisen kunnan talouden tervehdyttäminen olisi haastavaa uudistuksen voimaantumisen jälkeenkin. Talouden liikkumavara riippuisi paljon myös siitä, minkälaiset rakenteelliset sopeutusmahdollisuudet kunnille jäljelle jäävissä kustannuksissa olisi. Vaikka kunnan rahoitusasema ei euromääräisesti muuttuisi, voisi olla, että joissakin kunnissa uudistusta edeltävän tasoisen vuotuisen tulorahoituksen luominen olisi helpompaa ja toisissa kunnissa jossain määrin vaikeampaa kuin ennen uudistusta.”

Vaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa täydentävästi tai muuttavasti huomioon ennen kaikkea rahoitukseen/talouteen liittyvät näkökulmat sekä koronan jälki- ja heijastevaikutukset tulevaan.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Strateginen vahvempi valtakunnallinen ohjaus on erittäin hyvä uudistus. Tällä voidaan vähentää erilaisten järjestelmien ja käytäntöjen hajanaisuutta. Tiedonhallinnan osalta tarvitaan lisäksi lakimuutoksia sujuvan asiakaskohtaisen sote-tiedon käsittelyyn.

IT-investointien ja pitkäkestoisten sopimusten käsittely osana investointisuunnitelmaa saattaa jossakin tilanteessa hidastaa IT-prosessien nopeaa kehittämistä.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Maakunnallinen ratkaisu edistää digitalisaatiota nykyiseen malliin verrattuna erityisesti niillä alueilla joissa ei ole maakunnallista rakennetta. Erityisesti vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon IT-ratkaisujen kokoamista suuremmille hartioille.

Ehdotuksesta jää epäselväksi, vaikuttaako Uudenmaan ratkaisu yhteistyöalueen ICT- tai digiratkaisuihin pidemmällä aikavälillä. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä on käytössä yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

palvelutarpeen arviointi

muuta, mitä?

talous ja omaisuusjärjestelyt

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Sote-maakunta kuvaa toimintaa riittävästi.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Etelä-Karjalan sotemaakunta.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Mäkelä Johanna
Lemin kunta